

Informacja na temat stanu pieczy zastępczej w województwie łódzkim

**Opracowanie:
Stanowisko ds. adopcji i systemu pieczy zastępczej**

Łódź, 2015

Regionalne
Centrum
Polityki
Społecznej w Łodzi

Wstęp

Wejście w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 135, z późn. zm.) w znaczący sposób zmieniło dotychczasowy zakres działań w obszarze wsparcia rodziny oraz systemu pieczy zastępczej. Zmiany wprowadzone ww. ustawą dotyczą w szczególności: form wsparcia i współpracy z rodziną, organizacji systemu pieczy zastępczej oraz postępowania adopcyjnego.

Diagnoza procesów demograficznych i społecznych wskazuje, że jednym z najistotniejszych działań, które należy podjąć jest wzmocnienie potencjału i kompetencji rodziny, przez co możliwe będzie zachowanie jej integralności oraz podjęcie działań na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej i doskonalenia, istniejącego już, instytucjonalnego systemu pieczy zastępczej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej umożliwiła wprowadzenie nowych, kompleksowych rozwiązań, stała się podstawą budowy nowego systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Wymaga to jednak od jednostek samorządu terytorialnego: gminnych, powiatowych i wojewódzkich wprowadzenia wielu zmian organizacyjnych, zbudowania nowych struktur, odpowiedniego przygotowania zasobów kadrowych oraz szeroko rozumianej współpracy wielu środowisk i instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny.

W dniu 10 lutego 2014 r. została podjęta przez Sejmik Województwa Łódzkiego uchwała Nr XLIV/811/14 w sprawie przyjęcia Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014-2020. Przyjęty Program określa strategiczne cele oraz wyznacza kierunki działań w obszarze wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej dla jednostek samorządu terytorialnego: gminnych, powiatowych i wojewódzkich.

W ramach Programu zostało wyznaczonych pięć celów strategicznych:

1. Wzmocnienie potencjału i kompetencji rodziny.
2. Rozwój zasobów ludzkich i instytucjonalnych systemu wsparcia rodziny.
3. Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej i dostosowanie pieczy instytucjonalnej do standardów wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
4. Zapewnienie dzieciom zakwalifikowanym do przysposobienia środowiska rodzinnego.
5. Pomoc jednostkom samorządowym we wdrażaniu zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Próbie rozpoznania stanu i możliwości aktualnie funkcjonującego systemu opieki nad dzieckiem w powiatach województwa łódzkiego podjęto w 2014 r. Ocenę taką umożliwiły badania ankietowe skierowane do 24 Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie – jednostek za pośrednictwem, których realizowane są zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej. Badania ankietowe zostały powtórzone, w wybranych obszarach, w 2015 r. Działanie takie pozwala na monitoring zjawisk i zmian zachodzących w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

I. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza, jako istotny element pomocy i wsparcia rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Od 1 stycznia 2015 r., zgodnie z zapisami wprowadzonymi ustawą z dnia 25 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 167, poz. 1188) koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

Podobnie jak w roku 2014 nie we wszystkich powiatach województwa łódzkiego zostali zatrudnieni koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej. Spośród 24 powiatów tylko powiat zduńskowolski nie zatrudnia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Łącznie na terenie województwa zatrudnionych jest 100 koordynatorów. Najwięcej, bo 38 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, zatrudnia Miasto Łódź.

Z przeprowadzonej ankiety wynika, że na jednego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej przypada średnio od 7 do 40 rodzin. Najmniej rodzin zastępczych na jednego koordynatora, bo tylko 7 przypada w powiecie pączęchańskim. Pięć powiatów nie spełnia wymogu art. 77 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który określa że „koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka”. Najwięcej rodzin na jednego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej przypada w powiecie pabianickim- 40 rodzin.

Tabela 1. Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej według powiatów

L.p.	Powiat	Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka przypadających średnio na jednego koordynatora
1.	bełchatowski	5	24
2.	brzeziński	2	20
3.	kutnowski	4	15
4.	łaski	1	9
5.	łęczycki	1	15
6.	łowicki	3	15
7.	łódzki wschodni	5	18
8.	opoczyński	2	15
9.	pabianicki	1	40
10.	pączęchański	4	7
11.	piotrkowski	3	15
12.	poddębicki	1	15
13.	radomszczański	2	15
14.	rawski	2	15
15.	sieradzki	4	10

16.	skierniewicki	1	15
17.	tomaszowski	1	15
18.	wieluński	2	15
19.	wieruszowski	2	12
20.	zduńskowolski	0	0
21.	zgierski	11	9
22.	M. Łódź	38	15
23.	M. Piotrków Tryb.	4	24
24.	M. Skierniewice	1	15
Ogółem		100	-

Źródło: Opracowanie RCPS na podstawie danych przedłożonych przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w województwie łódzkim wg stanu na 31 marca	
2014 r.	2015 r.
70	100

II. Rodziny pomocowe

Z przeprowadzonych, w 2014 r. badań wynikało, że rodziny pomocowe funkcjonują w 7 powiatach województwa łódzkiego tj. w powiecie, bełchatowskim, brzezińskim, radomszczańskim, sieradzkim, tomaszowskim, zgierskim oraz w Mieście Łodzi. W pozostałych 17 powiatach, rodziny pomocowe nie zostały powołane.

Z przeprowadzonej w 2015 r. ankiety wynika, że 1 rodzina pomocowa funkcjonuje tylko na terenie M. Łodzi. Pozostałe PCPR-y nie wykazały ani jednej rodziny pomocowej.

Liczba rodzin pomocowych w województwie łódzkim wg stanu na 31 marca	
2014 r.	2015 r.
26	1

III. Rodzinne formy pieczy zastępczej

Rodziny zastępcze

Na dzień 31 marca 2015 r. na terenie województwa łódzkiego funkcjonowało 3033 rodzin zastępczych, w tym: 1978 rodzin zastępczych spokrewnionych, 905 rodzin zastępczych niezawodowych, 81 rodzin zastępczych zawodowych, 46 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, 23 rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne. Najwięcej rodzin zastępczych funkcjonuje w Mieście Łodzi, a następnie w powiecie zgierskim, pabianickim i radomszczańskim.

Tabela 2. Liczba rodzin zastępczych według powiatów

L.p.	Powiat	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	Rodziny zastępcze ogółem
1.	bełchatowski	66	40	6	4	0	116
2.	brzeziński	18	15	6	1	0	40
3.	kutnowski	88	47	5	2	0	142
4.	łaski	31	21	0	0	0	52
5.	łęczycki	33	15	4	0	0	52
6.	łowicki	58	27	4	0	0	89
7.	łódzki wschodni	46	34	6	3	1	90
8.	opoczyński	31	21	5	1	0	58
9.	pabianicki	117	48	2	0	2	169
10.	pajęczański	18	12	0	0	0	30
11.	piotrkowski	74	20	3	0	0	97
12.	poddębicki	19	16	1	0	0	36
13.	radomszczański	114	44	4	3	1	166
14.	rawski	27	18	0	0	0	45
15.	sieradzki	73	47	4	1	1	126
16.	skierniewicki	19	11	2	0	0	32
17.	tomaszowski	93	46	0	3	0	142
18.	wieluński	39	25	0	0	0	64
19.	wieruszowski	23	10	1	0	0	34
20.	zduńskowolski	74	22	0	0	1	97
21.	zgierski	113	73	6	4	1	197
22.	M. Łódź	679	245	19	22	14	979
23.	M. Piotrków Tryb.	90	25	3	0	2	120
24.	M. Skierniewice	35	23	0	2	0	60
Ogółem		1978	905	81	46	23	3033

Źródło: Opracowanie RCPS na podstawie danych przedłożonych przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

Liczba rodzin zastępczych w województwie łódzkim wg stanu na 31 marca	
2014 r.	2015 r.
3119	3033

Z zestawień statystycznych wynika, że w 2015 r. w rodzinach zastępczych przebywało 4140 dzieci, w tym: 2572 w rodzinach zastępczych spokrewnionych, 1157 w rodzinach zastępczych niezawodowych oraz 411 w rodzinach zastępczych zawodowych.

Tabela 3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych według powiatów

L.p.	Powiat	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	Rodziny zastępcze ogółem
1.	bełchatowski	85	54	21	8	0	168
2.	brzeziński	21	18	12	1	0	52
3.	kutnowski	117	60	13	4	0	194
4.	łaski	40	33	0	0	0	73
5.	łęczycki	48	19	17	0	0	84
6.	łowicki	76	32	15	0	0	123
7.	łódzki wschodni	56	43	18	8	3	128
8.	opoczyński	37	36	12	2	0	87
9.	pabianicki	132	53	8	0	3	196
10.	pajęczański	21	16	0	0	0	37
11.	piotrkowski	102	28	11	0	0	141
12.	poddębicki	28	23	4	0	0	55
13.	radomszczański	164	52	12	13	2	243
14.	rawski	34	23	0	0	0	57
15.	sieradzki	108	63	15	4	3	193
16.	skierniewicki	24	14	8	0	0	46
17.	tomaszowski	124	64	0	15	0	203
18.	wieluński	62	34	0	0	0	96
19.	wieruszowski	32	15	3	0	0	50
20.	zduńskowolski	96	33	0	0	2	131
21.	zgierski	147	89	12	17	3	268
22.	M. Łódź	854	295	50	57	21	1277
23.	M. Piotrków Tryb.	122	34	6	0	3	165
24.	M. Skierniewice	42	26	0	5	0	73
Ogółem		2572	1157	237	134	40	4140

Źródło: Opracowanie RCPS na podstawie danych przedłożonych przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w województwie łódzkim wg stanu na 31 marca	
2014 r.	2015 r.
4297	4140

Rodzinne domy dziecka

Tabela 4. Liczba rodzinnych domów dziecka oraz liczba umieszczonych dzieci według powiatów

L.p.	Powiat	Liczba rodzinnych domów dziecka	Liczba umieszczonych dzieci
1.	bełchatowski	0	0
2.	brzeziński	0	0
3.	kutnowski	3	19
4.	łaski	0	0
5.	łęczycki	0	0
6.	łowicki	0	0
7.	łódzki wschodni	1	6
8.	opoczyński	0	0
9.	pabianicki	0	0
10.	pajęczański	0	0
11.	piotrkowski	0	0
12.	poddębicki	2	12
13.	radomszczański	0	0
14.	rawski	0	0
15.	sieradzki	0	0
16.	skierniewicki	0	0
17.	tomaszowski	1	8
18.	wieluński	0	0
19.	wieruszowski	0	0
20.	zduńskowolski	1	9
21.	zgierski	2	12
22.	M. Łódź	11	67
23.	M. Piotrków Tryb.	1	5
24.	M. Skierniewice	2	11
Ogółem		24	149

Źródło: Opracowanie RCPS na podstawie danych przedłożonych przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

Liczba rodzinnych domów dziecka w województwie łódzkim wg stanu na 31 marca			
2014 r.		2015 r.	
Liczba RDD	Liczba umieszczonych dzieci	Liczba RDD	Liczba umieszczonych dzieci
18	110	24	149

Ogółem:

- Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej:
 - wg stanu na 31 marca 2014 r. – **3137**
 - wg stanu na 31 marca 2015 r. – **3057**

- Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej:
 - wg stanu na 31 marca 2014 r. – **4407**
 - wg stanu na 31 marca 2015 r. – **4289**

IV. Instytucjonalne formy pieczy zastępczej

Na terenie województwa łódzkiego funkcjonuje 66 placówek opiekuńczo-wychowawczych, dysponujących 1273 miejscami. W powiatach: brzezińskim, łowickim, łódzkim wschodnim, poddębickim oraz radomszczańskim nie działa żadna placówka opiekuńczo-wychowawcza.

Tabela 5. Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych według powiatów

Lp.	Powiat	Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego		Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego		Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu specjalistyczno-terapeutycznego		Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego	
		Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba placówek	Liczba miejsc
1.	bełchatowski	2	56	0	0	0	0	0	0
2.	brzeziński	0	0	0	0	0	0	0	0
3.	kutnowski	2	60	0	0	0	0	1	8
4.	łaski	1	20	0	0	0	0	0	0
5.	łęczycki	0	0	0	0	0	0	1	8
6.	łowicki	0	0	0	0	0	0	0	0
7.	łódzki wschodni	0	0	0	0	0	0	0	0
8.	opoczyński	0	0	0	0	0	0	1	10
9.	pabianicki	5	81	0	0	0	0	0	0
10.	pajęczański	0	0	0	0	0	0	1	8
11.	piotrkowski	0	0	0	0	0	0	2	16
12.	poddębicki	0	0	0	0	0	0	0	0
13.	radomszczański	0	0	0	0	0	0	0	0
14.	rawski	1	30	0	0	0	0	0	0
15.	sieradzki	3	80	0	0	0	0	0	0
16.	skierniewicki	2	44	0	0	0	0	0	0
17.	tomaszowski	1	14	0	0	0	0	4	32
18.	wieluński	1	30	0	0	0	0	0	0
19.	wieruszowski	0	0	0	0	0	0	2	14
20.	zduńskowolski	1	30	0	0	0	0	0	0
21.	zgierski	2	60	0	0	0	0	2	16
22.	M. Łódź	18	433	2	75	2	15	6	43
23.	M. Piotrków Tryb.	2	60	0	0	0	0	0	0

24.	M. Skierniewice	1	30	0	0	0	0	0	0
Ogółem		42	1028	2	75	2	15	20	155

Źródło: Opracowanie RCPS na podstawie danych przedłożonych przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

Placówki opiekuńczo-wychowawcze w województwie łódzkim wg stanu na 31 marca			
2014 r.		2015 r.	
Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba placówek	Liczba miejsc
65	1269	66	1273

V. Pobyt dzieci do 7. roku życia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Zmiany związane z wiekiem dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych są elementem rozpoczętej w 2012 r. reformy pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 232 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, socjalizacyjnego i specjalistyczno-terapeutycznego, w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2019 r. mogą przebywać dzieci powyżej 7. roku życia. Odnosząc się do cezur wiekowych można zauważyć, że wg stanu na 31 marca 2015 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 214 dzieci w wieku do 7. roku życia, w tym 197 dzieci przebywało w placówkach typu socjalizacyjnego.

Najwięcej dzieci do 7. roku życia, bo aż 146 przebywało w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Miasta Łodzi. W wielu przypadkach dzieci młodsze przebywające z placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywają razem ze starszym rodzeństwem. Poza powiatami na terenie, których nie funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze, bądź funkcjonują tylko placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego, dzieci do 7. roku życia nie przebywały również w placówkach na terenie powiatu: rawskiego i tomaszowskiego.

Tabela 3. Liczba dzieci do 7. r. z przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych według powiatów

L.p.	Powiat	Liczba dzieci przebywających w placówkach typu interwencyjnego	Liczba dzieci przebywających w placówkach typu socjalizacyjnego	Liczba dzieci przebywających w placówkach typu specjalistyczno-terapeutycznego	Liczba dzieci ogółem
1.	bełchatowski	0	2	0	2
2.	brzeziński	0	0	0	0
3.	kutnowski	0	1	0	1
4.	łaski	0	2	0	2

5.	łęczycki	0	0	0	0
6.	łowicki	0	0	0	0
7.	łódzki wschodni	0	0	0	0
8.	opoczyński	0	0	0	0
9.	pabianicki	0	4	0	4
10.	pajęczański	0	0	0	0
11.	piotrkowski	0	0	0	0
12.	poddębicki	0	-	-	0
13.	radomszczański	0	0	0	0
14.	rawski	0	0	0	0
15.	sieradzki	0	9	0	9
16.	skierniewicki	0	4	0	4
17.	tomaszowski	0	0	0	0
18.	wieluński	0	3	0	3
19.	wieruszowski	0	0	0	0
20.	zduńskowolski	0	1	0	1
21.	zgierski	0	7	0	7
22.	M. Łódź	9	131	6	146
23.	M. Piotrków Tryb.	0	32	0	32
24.	M. Skierniewice	2	1	0	3
Ogółem		11	197	6	214

Źródło: Opracowanie RCPS na podstawie danych przedłożonych przez Powiatowe Centra Pomocy

VI. Podsumowanie

1. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zostali zatrudnieni w 23 powiatach województwa łódzkiego. Według stanu na 31 marca 2015 r. województwie łódzkim zatrudnionych było 100 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, co oznacza wzrost w porównaniu z 2014 r. o 42,8%.
2. Tylko M. Łódź wykazało, że została powołana 1 rodzina pomocowa. Pozostałe powiaty nie wykazały rodzin pomocowych.
3. Według stanu na 31 marca 2015 r. w województwie łódzkim funkcjonowało 3057 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, w których wychowywało się 4289 dzieci. W porównaniu z analogicznym okresem 2014 r. nastąpił spadek liczby podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej o 2,5%. Zmniejszyła się również o 2,7% liczba umieszczonych w tych formach pieczy zastępczej dzieci.
4. Na terenie województwa funkcjonuje 66 placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym: 42 typu socjalizacyjnego, 2 typu interwencyjnego, 2 typu specjalistyczno-terapeutycznego oraz 20 typu rodzinnego. Placówki te dysponują 1273 miejscami organizacyjnymi.
Budująca się struktura placówek opiekuńczo-wychowawczych w województwie łódzkim zmierza w kierunku zmian wyznaczonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Duże, socjalizacyjne placówki przekształcane są w mniejsze, 14 osobowe. Tworzone są również

nowe placówki typu rodzinnego. Choć tempo wprowadzanych zmian nie jest zbyt duże to kierunki tych zmian przyjęte przez wiele samorządów powiatowych są właściwe.

5. Według stanu na 31 marca 2015 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 214 dzieci w wieku do 7. roku życia. Nie został zatem dochowany, przez niektóre powiaty, zapis ustawy mówiący, że od 1 stycznia 2015 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych mogą przebywać dzieci powyżej 7. roku życia.